

SWEDENBORG EN NEDERLAND

Tijdens zijn leven bezocht Swedenborg vele malen Nederland.

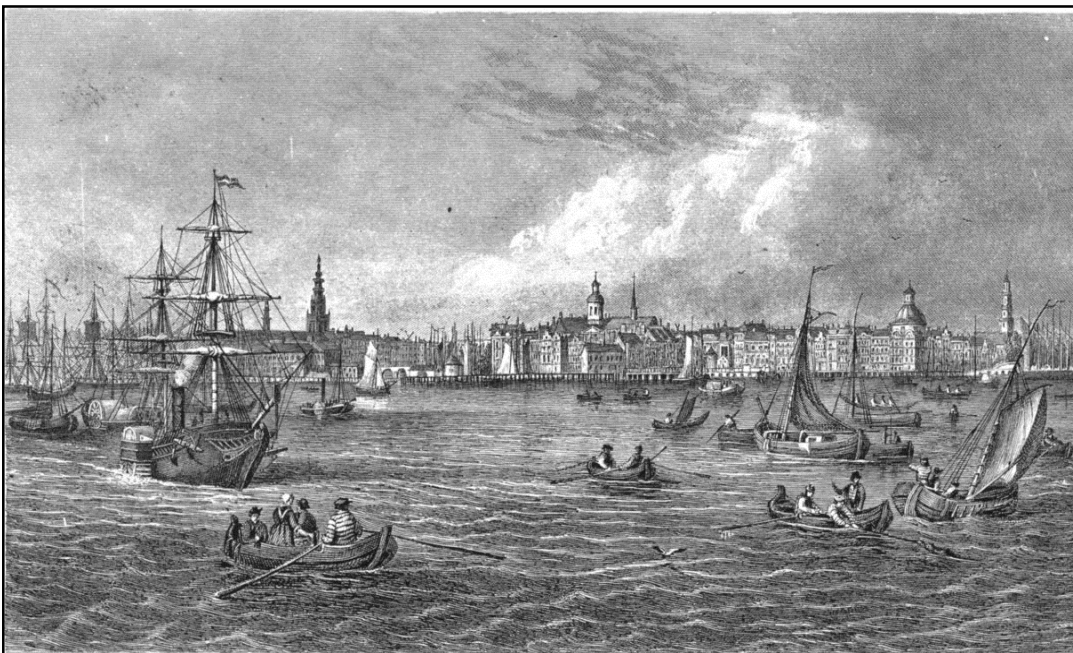
Het belangrijkste doel van deze bezoeken was zijn geschriften te laten drukken in Amsterdam.

Swedenborgs activiteiten en publicaties hadden ook een zekere invloed in de Nederlandse literatuur.

In het tijdschrift *Swedenborgiana* werd in de jaargangen 1994 en 95 een serie artikelen over die invloed gepubliceerd.

De volgende tekst is de Nederlandse vertaling van de lezing: **Swedenborg & Holland 1712-2010**, gepresenteerd door Guus Janssens bij de viering van het 200 jarige bestaan van de [Swedenborg Society](#) in Londen, Juni 2010.

Let wel, dit is een zeer beknopte weergave van de geschiedenis van het 'Swedenborgianisme in Nederland', omdat de spreektijd slechts 30 minuten bedroeg.

*Zo zag Swedenborg
Amsterdam,
als hij er per schip
arriveerde over het IJ.*

Swedenborgs bezoeken aan Nederland.

Swedenborg verbleef regelmatig voor kortere of langere tijd in de Nederlandse Republiek, en dit was niet omdat hij zo ingenomen was met ons volk.

Hij vond dat dit land mooi was, en hij prees de republikeinse regering van zijn tijd, maar wat hem niet beviel aan de Nederlanders was hun materialistische houding, en hun hebzucht. Hij vroeg zich af:

"Waarom het de Heer heeft behaagd deze harde en inhalige mensen met zo'n mooi land te zegenen?"

Tijdens een bezoek aan Amsterdam, schreef hij eens in zijn dagboek:

"De hele stad stinkt naar geld."

Maar Swedenborg leerde ook de gunstige kanten van het Nederlandse volk kennen, hun hoge niveau van wetenschappelijk onderwijs, en vooral de vrijheid van drukpers.

Dit waren precies de redenen voor zijn komst.

Hij voelde zich aangetrokken tot de universiteiten en de hier woonachtige geleerden, en gedreven door een drang naar kennis, zocht hij het gezelschap van astronomen, wiskundigen, mijnbouw ingenieurs en filosofen, maar ook vaklieden en instrumentmakers van wie hij deze vaardigheden kon leren.

In **1712** bezocht Swedenborg Nederland voor het eerst, zijn leeftijd was toen 24 jaar. Hij verbleef vijf maanden in Utrecht, tijdens de vredesonderhandelingen over de beëindiging van de Spaanse Successieoorlog. Hij was nauw bevriend met de Zweedse ambassadeur, door wiens bemiddeling hij astronomische waarnemingen mocht verrichten op de Sterrenwacht in Leiden. Daar leerde hij ook de techniek van het lenzen slijpen, vermoedelijk van Jan van Musschenbroek, die op dat moment aangesteld was als instrumentmaker van de universiteit.

1713. Het is zeer waarschijnlijk dat Swedenborg enkele lezingen van de beroemde Herman Boerhaave heeft bijgewoond in Leiden. Maar helaas, Swedenborg heeft niet al zijn ontmoetingen bijgehouden. Hij schreef hierover: "Het zou te gedetailleerd zijn om alle geleerde mannen die ik heb leren kennen tijdens deze reis te vermelden, omdat ik nooit een kans voorbij laat gaan om dit te doen, en nooit heb nagelaten om bibliotheken, collecties en andere interessante dingen te bezoeken."

In **1721** keert Swedenborg terug naar Nederland om een aantal wetenschappelijke geschriften in Amsterdam te publiceren. Over dit verblijf staan slechts een paar korte aantekeningen in zijn dagboek, namelijk dat hij reisde over Deventer, Amersfoort en Naarden naar Amsterdam, en vervolgens naar Gouda, Rotterdam, Dordrecht en verder naar Willemstad en richting Antwerpen in België.

In **1739** en '**40** woonde Swedenborg tijdens de herfst in Amsterdam, om er in alle rust te werken aan een van zijn meest fundamentele wetenschappelijke publicaties: *Oeconomia*, in het Engels gepubliceerd onder de titel: *Animal Kingdom*. De oorspronkelijke uitgave werd gedrukt door François Changuion in Amsterdam.

In **1743** en '**44** reisde hij opnieuw naar Amsterdam. Voornaamste reden was om een vervolg te publiceren op *Oeconomia*, genaamd *Regnum Animale*, dat uiteindelijk in Den Haag verscheen, gedrukt door Adriaan Blyvenburg.

Dit verblijf had een speciale betekenis voor hem, omdat toen een groot keerpunt in zijn leven zich voordeed. Al een aantal jaren was hij in een toestand van innerlijke onrust vanwege van zijn dromen en visioenen. In de nacht van april 6 / 7 van dat jaar verbleef hij in Delft, waar hij zijn eerste visioen van de Heer had, wat grote veranderingen in zijn ontwikkeling veroorzaakte. Een gedetailleerd verslag van die gebeurtenis is opgenomen in Swedenborgs *Droomdagboek (Journal of Dreams)*.

Vóór zijn roeping in **1743**, waren Swedenborgs bezoeken aan Nederland incidenteel, maar daarna begon hij met een zekere regelmaat terug te komen.

In **1747** en '**48** was hij tweemaal voor een korte tijd in Amsterdam tijdens zijn reizen naar Londen en terug, waarschijnlijk voor zakelijke contacten.

Hij lijkt toen besloten te hebben zijn grote theologische werk *Arcana Coelestia* / [Hemelse Verborgenheden](#) anoniem in Londen te publiceren, wat hij niet in Amsterdam wilde doen, omdat hij daar te grote bekendheid genoot.

In **1762** en '**63** kwam Swedenborg terug naar Amsterdam om een reeks theologische verhandelingen te publiceren, zoals altijd volledig voor eigen rekening. De titels waren de Leer Over [de Heer](#), de [Heilige Schrift](#), over [het Geloof](#) en de [Leer des Levens](#)'. Bovendien, de 'Voortzetting van het Laatste Oordeel' en "[Engellijke Wijsheid over de Goddelijke Liefde en Goddelijke Wijsheid](#)".

Een jaar later in **1764** werd het werk "[Goddelijke Liefde en Wijsheid](#)" gepubliceerd in Amsterdam, en ook "[Goddelijke Voorzienigheid](#)".

1766. Opnieuw bracht Swedenborg een aantal maanden in Amsterdam door voor het drukken van de "Apocalyps Onthuld". Voordat hij naar Engeland vertrok, stuurde hij eerst een groot aantal exemplaren van dit werk aan priesters en theologen in Frankrijk en Zweden.

1768. Voor de eerste keer publiceert Swedenborg een theologische titel niet anoniem, maar met zijn naam op het titelblad. De titel van dat boek is: "[Echtelijke Liefde](#)", dat verscheen in Amsterdam en net als alle andere werken was het ook in het Latijn geschreven.

In **1769** werd de "Beknopte Uiteenzetting van de Leer van de Nieuwe Kerk" gepubliceerd in Amsterdam. Op de omslag van twee exemplaren schreef hij: "Dit boek is de Wederkomst van de Heer, geschreven op bevel". Vanuit Amsterdam stuurt hij een groot aantal exemplaren aan alle bekende geestelijken in Nederland en in Duitsland.

1771. Op 83-jarige leeftijd bezoekt Swedenborg Nederland voor de laatste keer, om er zijn grote leerstellige werk: "[Ware Christelijke Religie](#)" te bewerken en te laten drukken.

Over geen enkele van zijn bezoeken aan Nederland zijn we zo goed geïnformeerd als over zijn laatste bezoek, dankzij de autobiografie van John Christian Cuno, een Duitse koopman wonend in Amsterdam. Veel details kunnen worden gevonden in de Cyriel Sigstedt's: "[Swedenborg Epic](#)" en in andere biografieën.

Ondanks zijn talrijke bezoeken aan ons land, is er geen bewijs dat hij speciale vrienden had onder de Nederlanders. Zijn contacten in Nederland lagen vooral in de zakelijke sfeer.

Het merendeel van de tijd was hij in het gezelschap van buitenlanders als hijzelf.

Een van de weinige Nederlanders met wie hij een vriendschappelijke relatie onderhield was Arnout Vosmaer, die later de directeur werd van het Natuur Historisch Kabinet van Willem de Vijfde. Andere kennissen van Swedenborg waren meestal wetenschappers, diplomaten, bankiers, drukkers en boekverkopers. Blijkbaar vermeed hij grote gezelschappen evenals Nederlandse predikanten.

Swedenborg bezocht soms de ronde Lutherse kerk aan de Singel te Amsterdam.

We weten niet precies wanneer Swedenborg Nederland voor de laatste keer verliet, maar zeker niet vóór september 1771, want het is bekend dat hij op 29 augustus dineerde met zijn vriend Arnout Vosmaer in Den Haag. Na dit laatste verblijf in de Republiek, reisde hij naar Londen, waar hij op 29 maart **1772** stierf in de leeftijd van 84 jaar.

Swedenborgs invloed in Nederland aan het eind van de 18e eeuw.

Illustratief voor de ontvangst van Swedenborg's ideeën in de Nederlanden zijn de opmerkingen van Johan Cuno, die al eerder genoemd werd. In zijn memoires schrijft Cuno: "Theologen van verschillende religies zwijgen en laten hem schrijven, ook al schrijft hij tegen de doctrines van zowel protestanten als katholieken ..." En ook: "Het is verbazingwekkend hoe krachtig deze man schrijft over hemel en hel, en nog meer verwonderlijk dat deze geschriften openlijk bekend zijn in de wereld, maar zelfs niet één theoloog toont interesse".

De eerste openbare recensie over een van de geschriften van Swedenborg verscheen in een Amsterdams tijdschrift in **1769**.

De anonieme recensent sprak zijn waardering uit voor de persoon, evenals scepsis over zijn leer. Het duurde meer dan tien jaar voordat een meer positief geluid over Swedenborg werd gehoord. Dat gebeurde in het weekblad "Monitor", in juni **1780**, uitgegeven door de arts Peter van Woensel en door de theoloog Paul van Hemert.

Het artikel is getiteld: 'Bericht over de gevierde Swedenborg', en begint als volgt:

"De beroemde Swedenborg is bij ons vooral bekend als geestenziener en geestenspreker. Uit het volgende verhaal blijkt de drogreden van deze visie.'

Dan volgt een korte biografische schets in een zeer respectvolle toon.

Bij een aantal personen in de jaren **1780** maakte kritiek plaats voor enthousiasme.

Dit geldt met name voor Rijklof Michael van Goens, die in **1785** plotseling Swedenborg begon te lezen met grote toewijding. Van Goens, die hoogleraar was in Utrecht, schreef een lange tekst over de weg die hem tot de Zweedse mysticus leidde. Via een medewerker van de Britse ambassade, kwam hij in het bezit van meerdere boeken van Swedenborg, die hij met enthousiasme las.

Over "Hemel en Hel", schreef hij: "Ik begon aan dit boek met een glimlach, maar al snel na het lezen van enkele gedeelten, dacht ik, dit is heel vreemd, en kort daarna, dit is heel bijzonder, en uiteindelijk raakte ik meer en meer geïnteresseerd, dit zeer interessant, hoogst interessant!

Hoe kan deze man al deze dingen weten?! "

Er zijn nog verschillende andere feiten te vermelden uit de late achttiende eeuw, zoals een Nederlandse tekst die anoniem werd gepubliceerd in **1786**. Het was een gedeelte uit 'Hemel en Hel'.

De vertaler is onbekend, maar op het pamflet stond gedrukt: "ten laste van James Glen, dienaar van de Nieuwe Kerk". Dit is een van de weinige verwijzingen uit de 18e eeuw naar de Nieuwe Kerk.

Over James Glen is ook bekend dat hij en anderen, zoals bijvoorbeeld Robert Hindmarsch, een rol hebben gespeeld in de oprichting van de eerste Nieuwe Kerk Gemeenten in Engeland en Amerika.

Een jaar later werd de eerste volledige vertaling van een werk van Swedenborg anoniem gepubliceerd.

De titel was: "Gemeenschap tussen de ziel en het lichaam", uitgegeven door Isaac Du Mee & Zoon, Den Haag **1788**.

Er wordt gesuggereerd dat het waarschijnlijk was William Gomm, secretaris van de Britse ambassade in Den Haag was die deze eerste Nederlandse vertaling maakte, omdat een aantal fouten in de Nederlandse grammatica van het voorwoord doen vermoeden dat de schrijver een buitenlander was.

In de Swedenborg bibliografieën door Hyde en Tafel wordt William Gomm genoemd: 'een toegewijd aanhanger van de leer van het Nieuwe Jeruzalem'.

Na **1790** was de aandacht voor Swedenborg duidelijk gegroeid in Nederland.

De kerkhistoricus IJsbrand van Hamelsveld drukte het als volgt uit:

"Swedenborg lijkt een door God gezonden profeet, om de relatie van de geestelijke wereld tot de fysieke wereld te ontvouwen, en de ware leer voor het geluk van de mensheid aan te bieden, en hij vindt duizenden volgelingen."

Van Hamelsveld schreef twee publicaties over Swedenborg:

1. "Korte Verhandeling over het leven van Emanuel Swedenborg, zijn geschriften en hun betekenis voor de huidige moderne tijden", en
2. "Theologisch uittreksel uit de geschriften van Swedenborg".

Ook over de ontwikkelingen buiten Nederland schreef Van Hamelsveld:

"Alle soorten van fanatici, theosofen, adepten, vooral in de noordelijke landen, Duitsland, Nederland en Engeland, zijn lid geworden van de Swedenborg beweging.

Dit kwaad begon na de dood van Swedenborg en groeit nog steeds."

Van Hamelsveld heeft ook een aantal dingen geschreven over een "Exegetische en filantropische Society" in Zweden.

Meer details over de 18e eeuw zijn niet beschikbaar.

De negentiende eeuw.

Een belangrijke Nederlandse schrijver aan het begin van de 19e eeuw die beschikte over een grondige kennis van de theologische werken van Swedenborg, is Willem Bilderdijk (1756-1831). [afbeelding]

Het was waarschijnlijk Van Goens, al eerder genoemd, die hem introduceerde tot de werken van Swedenborg. Tijdens zijn verblijf in Engeland kwam Bilderdijk in aanraking met verschillende Swedenborgianen. Na zijn terugkeer toonde hij duidelijk zijn interesse in Swedenborgs leringen, vooral in zijn grote gedicht: 'De Spirituele Wereld', uit **1811**.

Het is zijn diepste wens om de essentiële schakel tussen onze wereld en de bewoners van de hemel te vinden. Toch bleef Bilderdijk altijd een zekere reserve houden met betrekking tot Swedenborg.

Men kan hem zeker niet een Swedenborgiaan noemen.

Bilderdijk op zijn beurt veroorzaakt enthousiasme voor de ideeën van Swedenborg bij een andere Nederlander, namelijk Barend Frederik Tydeman (1784-1829), zoon van de beroemde professor Meindert Tydeman. Barent Frederik studeerde theologie in Leiden en was uitstekend in het Arabisch.

In **1809** werd hij predikant in Herveld, Gelderland.

Daar begon hij alles te verzamelen en te lezen wat hij kon vinden over Swedenborg.

Hij sprak en schreef openlijk en met enthousiasme over de nieuwe openbaring.

Hij hield vooral van de Engelse Nieuwe Kerk predikant John Clowes (1743-1831), van wie hij:

"Het bestaan van boze geesten", vertaalde en uitgaf te Amsterdam in **1826**.

In tegenstelling tot Bilderdijk, stemde Tydeman zonder voorbehoud in met de ideeën van Swedenborg en probeerde deze toe te passen in het gereformeerde geloof dat hij beleed.

Het is moeilijk om een duidelijk beeld van zijn spirituele evolutie te krijgen, vooral met betrekking tot Swedenborg, omdat zijn correspondentie helaas verloren is gegaan. Zijn omvangrijke collectie werken van Swedenborg is echter wel bewaard in de Bibliotheca Thysiana te Leiden.

Cuno, Vosmaer, Van Goens, Van Hamelsveld, Bilderdijk, Tydeman, het zijn echt niet de minsten, die zich vóór 1810 met Swedenborg bezig hielden.

Maar interesse is iets anders dan invloed.

Voor veel Nederlanders was Swedenborg aan het begin van de 19e eeuw geen onbekende. De ideeën over hem variërende van "een gevaarlijke fanaticus" tot "een geleerde en beminnelijk man", maar slechts een geniale figuur als Van Goens, en naast hem misschien Bilderdijk, kon de diepte van Swedenborgs openbaringen vatten.

Het zou tot ver in de 19e eeuw duren voordat de betekenis van zijn ideeën bredere erkenning en waardering vonden, want het duurde meer dan 50 jaar voor er weereen andere Nederlandse publicatie gedrukt werd, namelijk: "Emanuel Swedenborg, de Noordsche Ziener", een historische schets geschreven door J.J. Van Oosterzee, uitgegeven te Amsterdam in **1875**.

In de inleiding van dit 80 pagina's tellende boekje introduceerde Van Oosterzee (1817-82) Swedenborg als volgt: "Een man die tijdens zijn leven bekend was bij vele heersers, edelen, wetenschappers, denkers en dichters door heel Europa, en na zijn dood voortleeft in respectvolle herdenking van duizenden volgelingen. De 'Dante van het Noorden', noemde de historicus K. Hase hem in 1861, misschien wat overdreven, maar een briljante filosoof als Ralph Waldo Emerson aarzde niet een parallel te trekken tussen hem en Shakespaere", schreef hij.

Van Oosterzee schreef verder over de opkomende belangstelling voor het spiritisme in zijn dagen. Door deze beweging, vreest hij dat de werkelijke betekenis van Swedenborgs werken onbekend zal blijven. Een interessante historische opmerking door Van Oosterzee is zijn verwijzing naar de leden van de Kerk van het Nieuwe Jeruzalem. Hij zegt: "Over het algemeen zijn ze bekend als geen fantasten noch fanatici, maar aardige, hard werkende mensen, vaak uitstekende filantropen. Ze noemen de Bijbel hun vader, Swedenborg hun moeder, en zijn geschriften worden beschouwd als "het derde testament".

In **1882** publiceerde Elise van Calcar (1822-1904) haar boek met de titel: "Emanuel Swedenborg, de Ziener." Van Calcar staat bekend als een strijdster voor de emancipatie van vrouwen en als schrijfster over psychologische fenomenen. Het boek is een serieuze studie, waarin veel waardering wordt uitgedrukt, maar ook kritiek.

Ze schreef: "Swedenborg heeft honderden, ja duizenden bewonderaars, niet alleen binnen de grenzen van de Society, die naar hem genoemd is. Momenteel kan hij worden beschouwd als de 'vader van het moderne spiritisme' en als zodanig worden zijn bewonderaars geteld in miljoenen.'

Ondanks de sympathieke stijl van de auteur, heeft Elise van Calcar door deze getuigenis bijgedragen aan de verspreiding, van een hardnekkig misverstand, namelijk dat Swedenborg een spiritist was, 'de vader van het moderne spiritisme' zelfs.

Deze opvatting van de beroemde schrijfster werd algemeen aanvaard als juist en werd gewoonweg overgenomen van de ene schrijver op de andere, steeds weer opnieuw.

Het was de eerste Nederlandse Nieuwe Kerk schrijver Ing. Gerrit Barger, die zich openlijk verzette tegen elke associatie van Swedenborg met het spiritisme.

In een boekje getiteld: "Redenen waarom Swedenborgianen geen spiritisten zijn", ging hij uitvoerig in op Elise van Calcar's 'vervelende fout'.

In **1881** begon de heer Barger, die ingenieur was te Voorburg, de eerste Nieuwe Kerk kring, die werd bezocht door bisschop Benade in **1884**.

In **1888** verscheen Bargers Nederlandse vertaling van: 'Het Nieuwe Jeruzalem en haar Hemelse Leer ', uitgegeven door de [Swedenborg Foundation](#) USA.

Gevolgd in **1899** door een nieuwe vertaling van: 'Hemel en Hel', gepubliceerd in samenwerking met de [Swedenborg Society](#) in Londen.

Swedenborg en Nederland, de 20ste eeuw.

Je mag zeggen, dat in het begin van de twintigste eeuw de interesse in de werken van Swedenborg duidelijker en serieuzer werd, vooral door de inspanningen van Barger.

Hij begon met het schrijven en uitgeven van een aantal boekjes en artikelen over de grote betekenis van de theologische werken van Emanuel Swedenborg.

In **1906** verscheen het boek: *'De natuur van de Geest'* door ds. Chauncy Giles, uitgegeven bij de Theosofische Uitgeverij in Amsterdam, waarmee Barger samenwerkte.

Op 10 april **1909** vond de officiële oprichting plaats van het *Swedenborg Genootschap* voor Nederland en België. De initiatiefnemers waren de heer en mevrouw Barger en Ernst Deltendre, een advocaat die woonachtig was in Brussel.

In **1910** woonde Barger het eerste eeuwfeest bij van The Swedenborg Society in Londen, waar hij steun vond voor de publicatie van: "Gemeenschap tussen ziel en lichaam", gedrukt in 1911.

In **1912** werd Ernst Deltendre gewijd als priester van de Algemene Kerk.

Hij had een Nieuwe Kerk kapel in Brussel, die was ingericht door Jean Jacques Gaillard, een bekende Belgische schilder, die zijn inspiratie vond in de geschriften van Swedenborg.

Ds. Deltendre diende ook de Haagse Gemeente.

Naar verluidt werden door hem in **1920**, tijdens één eredienst, 84 mensen gedoopt.

Ondertussen bleef Barger nieuwe vertalingen en artikelen publiceren.

Omwille van de tijd, zal ik hier niet de hele serie opnoemen, maar ik kan u verzekeren dat het een indrukwekkende productie is.

In veel van Bargers boeken staat de Amerikaanse Academie van de Nieuwe Kerk vermeld als uitgever, terwijl ook verschillende titels werden gerealiseerd met de steun van The Swedenborg Society in Londen. Barger stierf één jaar vóór de oprichting van de eerste officiële Gemeente van de Algemene Kerk van het Nieuwe Jeruzalem in Nederland in **1922**.

Naar mijn mening is Barger de grootste Swedenborgiaan in de Nederlandse geschiedenis.

Hij initieerde een stroming die uitgroeide tot een florerende uitgeverij

die samenwerkte met een serieuze Nieuwe Kerk Gemeente.

In **1923** werd de in Zwitserland geboren Ernst Pfeiffer benoemd tot predikant in Den Haag.

Hij begon het uitgeven van een tijdschrift voor de Nieuwe Kerk genaamd: "De ware christelijke religie."

Tegen **1929** was het lidmaatschap van de Nieuwe Kerk gestegen tot 116 volwassen leden.

In **1926** werd: *'Het boek verzegeld met zeven zegelen'*

door de Amerikaanse predikant Theodore Pitcairn gepubliceerd in het Nederlands door het Swedenborg Genootschap in Den Haag.

Theodore Pitcairn [afbeelding] was aanvankelijk priester van de

Algemene Kerk, en heeft een belangrijke rol gespeeld voor de Swedenborg publicaties in het Nederlandstalige.

Hij verschafte niet alleen de middelen, maar beïnvloedde ook de ontwikkeling van de Leer van de Nieuwe Kerk in Nederland.

Hij was hier op zoek naar een Nederlandse vertaler voor het boek: '[Echtelijke Liefde](#)'. Hij wilde deze titel voor zijn verloofde beschikbaar maken, zodat zij het kon lezen in haar moedertaal. Zodoende ontmoette hij Anton Zelling in **1926**, en gaf hem een contract als vertaler. Zelling wijdde de rest van zijn leven aan de vertaling van het gehele Latijnse Woord in het Nederlands, en dat lukte in 1974 toen het laatste deel van het 'Geestelijke Dagboek' werd gedrukt. Nogmaals, omwille van de tijd, geef ik hier geen lijst van de complete serie en de details. Dankzij de inspanningen van Anton Zelling is de Nederlandse taal een van de weinige talen waarin de complete theologische geschriften van Swedenborg beschikbaar zijn. De andere talen zijn Engels, Duits, Frans en uiteraard in het Latijn.

In **1930** werd het maandblad 'Hemelse Leer' voor het eerst gepubliceerd; het telde 10 jaargangen tot 1940. In het tijdschrift werden regelmatig nieuwe vertalingen van Zelling gepubliceerd, alsmede studies en ook leerstellige lezingen en toespraken. Belangrijke bijdragen leverden ook Ernst Pfeiffer, Theodore Pitcairn, Harry Groeneveld en anderen. Hun artikelen waren vooral gericht op de innerlijke betekenis van het Latijnse Woord. Uiteindelijk leidde dit tot een schisma in de Nieuwe Kerk Gemeenschap in Nederland en in Amerika.

In **1937** werd de 'Des Heren Nieuwe Kerk zijnde het Nieuwe Jeruzalem' ingesteld te Den Haag, geleid door ds. Ernst Pfeiffer. De Algemene Kerk gemeente in Nederland verloor veel leden, maar bleef voortbestaan in een kleine kring.

Van **1950** tot 1958 was Ds. Dr. Durban Odhner de Nieuwe Kerk priester in Den Haag, waar hij in **1958** de '[Catechismus van de Nieuwe Christelijke Kerk](#)' publiceerde. Zijn opvolger, [Ds. Peter van Balen](#) noemde dit een van de beste collaterale werken in het Nederlands. Na zijn afstuderen aan de theologische school van [The Lord's New Church](#) in Amerika, werd Peter van Balen (1921-1989) priester gewijd in **1964**. In de volgende 25 jaar, zou hij de Nieuwe Kerk in Nederland op een solide wijze leiden, met wekelijkse diensten, regelmatig lezingen en openbare bijeenkomsten en met een gratis tijdschrift: 'Mededelingen van de Nieuwe Kerk'.

Hij liet ook de grootste serie Nieuwe Kerk preken in het Nederlands na, meer dan 600, evenals lezingen, cursussen en studies. Mijn gezin en ik werden door hem gedoopt in 1984.

Zijn plotselinge dood in **1989** markeert de recente geschiedenis van de Nieuwe Kerk in Nederland en het Swedenborg Genootschap.

De Haagse Gemeente werd gedomineerd door personen die meer interesse hadden in de middelen van de kerk, dan in haar leer, en zowel van de kerkgemeenschap als het genootschap verminderde de activiteiten en het ledental.

Van **1995** tot 2009 was Paul Booth de bezoekende pastor, maar hij bereikte niets vermeldenswaardigs.

Het laatste decennium bezoekt de Londense Nieuwe Kerk predikant Fred Elphick regelmatig de kleine gemeenschap van de [Algemene Kerk in Nederland](#).

In **1992** startte het kwartaalblad *Swedenborgiana*, dat momenteel [2010] aan Jaargang 18 bezig is.

In **1993** werd door *Swedenborgiana* het '[Laatste Oordeel](#)' uitgegeven en gedrukt in samenwerking met de Duitstalige vrienden van het [Swedenborg Verlag in Zürich](#).

In **1995** volgde: 'Gemeenschap tussen ziel en lichaam', dat werd gerealiseerd op dezelfde manier.

Toen Windows '95 geïntroduceerd werd, is het Swedenborg Boekhuis ingesteld op www.swedenborg.nl als Digitale Swedenborg Bibliotheek in het Nederlands.

Deze lezing zou nog een half uur langer duren als ik u een rondleiding zou geven door alle nieuwe digitale publicaties in modern Nederlands die daar te kopiëren zijn, maar maak u geen zorgen, ik zal dat niet doen. 😊

Aan het einde van de vorige eeuw verschenen er bij [Uitgeverij De Ster /Sigma](#) een aantal boeken, die nauw verband houden met Swedenborg, dankzij het enthousiasme van Drs. Willem Franken.

- 1994 - Anglaja Heinschel - Getuigen van het leven aan gene zijde.
 1995 - Wilson van Dusen - [Over de aanwezigheid van geesten bij waanzin](#).
 1996 - Swedenborg - [Ontwaken na de dood](#).
 1997 - Gollwitzer – De mens als man en vrouw.
 1998 - [Helen Keller](#) - Licht in mijn duisternis.

Nieuwe boeken van het Swedenborg Boekhuis zijn:

- 2001 [Hemel en Hel](#), in modern Nederlands door Guus Janssens; in samenwerking met Uitgeverij De Ster.
 2003 [Memorabilia uit “Echtelijke Liefde”](#), idem.
 2006 [Memorabilia uit “Ware Christelijke Religie”](#).
 2009 [Providentia](#), Swedenborgs prachtige boek over de Goddelijke Voorzienigheid, dat gedrukt kon worden dankzij de steun van *The Lord's New Church* in Amerika, waarvan ik lid ben.

De 3 laatstgenoemde titels zijn vertaald door mijn beste Swedenborgiaanse vriend Henk Weevers, die ook hier aanwezig is. [Londen 2010]

Hij vertaalde ook een aantal titels van Swedenborg die alleen digitaal beschikbaar zijn, waaronder een van de meest gelezen titels: [Over de Aardbollen](#).

Er is nog één boek dat zeker moet worden genoemd:

'Swedenborg' door de Nederlandse schrijver en historicus [Robert Lemm](#).

De auteur plaatst Swedenborg in de geschiedenis van de literatuur in een geweldige stijl.

Het boek werd voor het eerst gepresenteerd op het 2de Swedenborg Symposium, dat plaats vond in 2006 te Amersfoort, en waarvan alle lezingen online staan op www.swedenborg.be.

2010. Ten slotte, zoals gezegd, het tijdschrift en de website hebben geleid tot vele interessante nieuwe vertalingen, [essays](#), artikelen enzovoort, te veel om nu hier te vermelden. Daarom, met betrekking tot een onderwerp dat morgen op de agenda van de [conferentie](#) staat, zou ik zeggen:

De toekomst van Swedenborg publicaties is digitaal,
 maar een goed boek zal altijd blijven !
 Dus: *'Publish and be Blessed'*,
 en hartelijk dank u voor uw aandacht.

[Guus Janssens](#),
 Londen 3 juni 2010.

NB Bovenstaande tekst is slechts een beknopt overzicht van het Swedenborgianisme in Nederland. In dit artikel zijn een serie links aangebracht naar andere documenten op www.swedenborg.nl waar meer informatie te vinden is over het betreffende onderwerp.

Swedenborg Publishers

Conference Londen 2010

In de eerste week van juni 2010 verbleef ik in zomers Londen om er deel te nemen aan de internationale conferentie van Swedenborg uitgevers, die georganiseerd werd door *The Swedenborg Society London*, ter gelegenheid van hun 200 jarige bestaan als uitgever van Swedenborgs geschriften.

Gedurende 2 dagen genoten ruim 60 deelnemers van presentaties door de grote Engelstalige uitgevers in Amerika, Australië en Groot Brittannië. Maar ook uit Zwitserland, Tsjechië, Nederland, Zweden en Oekraïne waren kleinere uitgevers vertegenwoordigd.

British Museum garden in 2010.

Tijdens de Swedenborg Publishers Conference 2010 presenteerde The Swedenborg Society een nieuw prestigieus boekwerk getiteld: *A Descriptive Bibliography of the Works of Emanuel Swedenborg. Volume One; edited and compiled by Norman Ryder*; ISBN 978-0-85448-162-0; 539 bladzijden; gebonden.

Heel verrassend was de enthousiaste presentatie door de groep uit de Oekraïne, die sinds 2000 actief vertaald, uitgeeft en Nieuwe Kerk bijeenkomsten organiseert.

Ook de onorthodoxe, energieke wijze waarop Candace Frazee uit Californië USA, Swedenborg propageert via **SILA**, is bijzonder te noemen.

Een aantal van de lezingen die op het programma stonden, zullen na vertaling in dit tijdschrift verschijnen. In deze editie de vertaling van de lezing over ‘Swedenborg en Nederland 1712-2010, door ondergetekende.

Boeiend vond ik de presentatie door Jonathan Rose over de ‘*New Century Editions*’, die worden uitgegeven door de Swedenborg Foundation USA.

Deze moderne vertalingen richten zich vooral op lezers die weinig of geen voorkennis over Swedenborgs werken hebben en ook nauwelijks bekend zijn met de Bijbel.

In volgende edities zal op dit en andere onderwerpen die op het programma stonden nader worden ingegaan.

Guus Janssens, redacteur.